

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Štefan Zajac

150 let Dopplerova principu

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 38 (1993), No. 4, 192--193

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/138763>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1993

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

150 let Dopplerova principu

Štefan Zajac, Praha

25. května 1992 uplynulo 150 let od přednášky Christiana Dopplera v Praze, ve které formuloval známý princip změny knitočtu vlnění vlivem vzájemného pohybu zdroje a příjemce vlnění. Vzhledem k širokému uplatnění tohoto principu ve vědě a technice věnovala mezinárodní odborná veřejnost jeho jubileu velkou pozornost. V Salcburku, kde se Ch. Doppler 29. listopadu 1803 narodil, byly v roce 1988 vydány dvě publikace věnované jeho osobnosti a dílu [1, 2]. V Salcburku byla také založena Nadace Christiana Dopplera; jejím prezidentem je prof. Alec Eden, nadšený propagátor Dopplerovy osobnosti a díla. Podobně jako v případě W. A. Mozarta je však sláva Dopplerova díla spjata s Prahou, kde Doppler působil v letech 1835–1847. Salcburk a Praha proto byly hlavními městy jubilejních dopplerovských akcí v r. 1992.

Rakouská pošta vydala 27. března 1992 známku a obálku prvního dne s Dopplerovým portrétem. Rakouská televize připravila podle námětu fyzika P. Schustera film o životě a díle Ch. Dopplera. Ve dnech 20.–22. května 1992 bylo na univerzitě v Salcburku uspořádáno sympozium ke 150. výročí Dopplerova principu zaměřené na jeho využití v moderních špičkových technologiích. Při té příležitosti měla skupina pracovníků z Prahy možnost seznámit se v přírodovědném muzeu i s výstavou o Dopplerově jevu a jeho aplikacích.

25. května 1992, ve výroční den Dopplerovy přednášky, se v Praze ve Vlasteneckém sále v Karolinu, kde se v Dopplerově době scházeli členové Královské české společnosti nauk, konala pamětní přednáška prof. Aleca Edena. Byli na ní přítomni rektor UK prof. R. Palouš, rektor ČVUT prof. S. Hanzl, předseda ČSAV prof. O. Wichterle, náměstek ministra ŠMT prof. L. Pátý, děkan MFF UK prof. K. Drbohlav, děkan FJFI ČVUT prof. M. Havlíček, předseda JČMF prof. F. Nožička a pracovníci UK, ČVUT a ČSAV. Prof. Eden při té příležitosti oznámil, že Dopplerova nadace věnuje Univerzitě Karlově dopplerovský sonograf k měření rychlosti krevního proudění, ČVUT kopii Dopplerovy busty, jejíž originál je umístěn na vídeňské univerzitě, a ČSAV stipendium pro výzkum aplikací Dopplerova jevu v medicíně. Ve výroční den vyšla i druhá kniha prof. A. Edena [3] a v průběhu roku 1992 vyšly ještě další dopplerovské publikace [4, 5, 6].

Ve dnech 8.–10. září 1992 se za účasti 40 odborníků z 12 států konalo v Praze mezinárodní interdisciplinární dopplerovské sympozium. Jeho spolupořadatelé byly FJFI ČVUT, MFF UK, FZÚ ČSAV, JČMF a dále Čs. astronomická společnost, Čs. spektroskopická společnost a Čs. společnost pro dějiny věd a techniky. Vedle referátů o Dopplerově osobnosti bylo sympozium věnováno především různým aplikacím Dopplerova principu ve fyzice, astronomii, spektroskopii, medicíně a technice. Při sympoziu byla uspořádána i výstavka archívních dokumentů, kterou připravila I. Seidlerová.

Doc. ing. ŠTEFAN ZAJAC, CSc. (1940), pracuje na katedře fyziky kovů MFF UK, Ke Karlovu 3, 121 16 Praha 2.

Referáty ze symposia budou vydány ve zvláštním čísle Acta Polytechnica. V tiskovém středisku JČMF byla vydána publikace *The Phenomenon of Doppler*, jejímž editorem je I. Štoll [7].

Dopplerovský rok 1992 byl pro nás příležitostí připomenout si velký význam Dopplerova díla, roli Prahy jako kulturního centra a důležitost mezinárodní spolupráce.

L i t e r a t u r a

- [1] A. EDEN: *Christian Doppler, Thinker and Benefactor*. Ch. Doppler Institute, Salzburg 1988.
- [2] *Christian Doppler, Leben und Werk, Der Dopplereffekt*. Salzburger Landespressbüro 1988.
- [3] A. EDEN: *The Search for Christian Doppler*. Springer Verlag, Wien, New York 1992.
- [4] H. GRÖSSING a K. KADLETZ: *Christian Doppler, 1. Band*. Böhlau Verlag, Wien 1992.
- [5] P. SCHUSTER: *Christian Doppler, 2. Band*. Böhlau Verlag, Wien 1992.
- [6] J. SEIDLER a I. SEIDLEROVÁ: *Zur Entstehungsgeschichte des Dopplerschen Prinzips*. Matematický ústav ČSAV, Praha 1992.
- [7] I. ŠTOLL, ed.: *The Phenomenon of Doppler*. Czech Technical University, Prague 1992.

Obr. 1. Prof. ALEC EDEN po přednášce v Karolinu 25. května 1992 předává signální výtisk své knihy *The Search for Christian Doppler* (Springer Verlag, Wien, New York 1992) předsedovi ČSAV akademiku O. WICHTERLEMU. Uprostřed rektor UK prof. dr. R. PALOŮŠ a prorektor UK prof. dr. Z. LOJDA.